

INFORMACINĖS KOMUNIKACINĖS TECHNOLOGIJOS: UGDYMO KOKYBĖS ASPEKTAS

Vincentas Lamanauskas
Šiaulių universitetas, Lietuva

Neabejotina, kad šiuolaikinės IKT vaidina itin reikšmingą vaidmenį plėtojant visų lygių mokymo ir mokymosi procesus, gerinant mokymo(si) kokybę. Aktyviai besiformuojanti informacinė, žinių, visuomenė suteikia naujų galimybių efektyviau tenkinti ugdytinių mokymo ir mokymosi poreikius. Be IKT jau neįmanoma įsivaizduoti naujosios mokymo ir mokymosi aplinkos. Technologijų progresas, spartus vystymasis neišvengiamai veikia ir švietimo sektorių (Lamanauskas, 2008).

Informacinės komunikacinės technologijos kinta taip sparčiai, kad vargu ar įmanoma tinkamai reaguoti į visus pokyčius. Pirmiausia kalbame apie technologinius pokyčius, susijusius su švietimo sistema. Visuose sistemos lygmenyse jaučiamas tam tikras technologinis „perkrovimas“. Ypač bendrojo lavinimo sektoriuje. Viena vertus, išlieka didelis mokytojų kvalifikacijos IKT srityje poreikis, kita vertus, didėja spaudimas jaunajai kartai kuo anksčiau įvaldyti technologijas. Lietuvoje, kaip ir kitose Baltijos regiono šalyse, skiriama daug dėmesio IKT mokyklose diegti. Pavyzdžiui, Estijoje net pradinė klasių moksleiviai jau mokosi programavimo, valstybė taip pat tam skiria daug dėmesio, pirmiausia finansiškai. Lietuvoje nuo 2000 metų viena iš prioritetinių sričių, deklaruojamų švietimo politikoje, yra informacinių komunikacinių technologijų pritaikymas švietimo sistemoje.

Kita vertus, kyla pagrįstas susirūpinimas. Tyrimai (pvz., ROSE tarptautinis tyrimas) rodo, kad technologinis švietimo aprūpinimas nebūtinai garantuoja aukštus moksleivių pasiekimus gamtos mokslų ir technologijų srityje. Gausu įvairaus lygmens tyrimų, rodančių, kad IKT nėra pagrindinis ugdymo proceso komponentas. Tiesa, kai kuriose šalyse net įstatymo forma IKT yra prilyginamos sąsiuviniai ir rašikliui (pvz., Italijoje). Tam tikra prasme toks požiūris logiškas. Negalime ignoruoti technologinio progreso. Bet akivaizdu, kad reikia technologiškai kvalifikuoto mokytojo, gebančio ne tik naudotis paprasčiausiomis funkcijomis, pvz., el. paštu, internetu ar teksto redaktoriumi, bet ir piešimo, braižymo, pateikčių pateikimo įranga. Šiuo požiūriu kyla reikmė peržiūrėti mokytojų rengimo ir tęstinio kvalifikacijos kėlimo strategiją.

Š. m. spalio 24–25 d. Šiaulių universitete vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Informacinės komunikacinės technologijos gamtamoksliniame ugdyme-2013“. Konferencijos pranešėjai išsakė ne tik pozityvius IKT panaudojimo aspektus, bet atkreipė dėmesį ir į tai, kad reikia peržiūrėti IKT taikymo švietime patirtį. Tai tarsi tam tikras auditas, kurio rezultatas – aiškus atsakymas apie IKT daromą poveikį (tiek teigiamą, tiek neigiamą). Pagaliau kiek galime kalbėti apie IKT kaip inovaciją, o gal jau tai tampa norma. Nepaisant visko, esminiai klausimai išlieka tie patys: ką mes išties žinome apie tikrąjį IKT poveikį moksleivių mokymuisi? Kokie yra lyčių skirtumai taikant IKT ug-

dyme? Ar finansiniai resursai, panaudojami IKT diegti švietimo sistemoje, koreliuoja su ugdymo rezultatų kokybe? Ar visose ugdymo situacijose būtina naudoti IKT, ar naudojama dėl to, kad tai madinga? ir kt. IKT ne tik pozityvas. Jei pažvelgsime giliau, pamatysime, kad egzistuoja daug priešingų pozicijų. „IKT mokykloje yra nuobodu“ (<http://www.guardian.co.uk/education/2012/jan/09/children-computer-lessons>), „gana daug žmonių išreiškia negatyvų požiūrį IKT atžvilgiu“ (<http://royalsociety.org/education/policy/computing-in-schools/>). Rimtą susirūpinimą dėl IKT panaudojimo Didžiojoje Britanijoje išsakė Michael Gove, valstybės švietimo sekretorius (Kershaw, 2012). Psichologinės naudojimosi IKT pasekmės įvairios, pvz., priklausomybės. Nustatyta, kad vaikai, įtemptai žaisdami kompiuterinius žaidimus, labiau linkę nusikalsti, vartoti narkotikus, atsiriboti nuo visuomenės ir tėvų. Pagaliau kompiuteris yra daugelio sveikatos pažeidimų priežastis. Vadinasi, valeologiniai klausimai ir jų sprendimas ateityje išliks svarbūs.

Svarbus dalykas tas, kad technologijų progreso sparta išlieka ir, atrodo, išliks kur kas spartesnė nei visuomenės technologinio (taip pat ir kompiuterinio) raštingumo lygis. Akivaizdu, kad kiekvienos šalies socialinė ir ekonominė raida, konkurencingumas stipriai priklauso nuo informacinių komunikacinių technologijų lygio. Tačiau konkretaus asmens gebėjimas pasinaudoti informacinių komunikacinių technologijų teikiamomis galimybėmis yra kitas dalykas. Tokie gebėjimai naudotis IKT didina žmonių galimybes sėkmingiau konkuruoti darbo rinkoje, lengviau leidžia naudotis skaitmeninės rinkos paslaugomis. Tai ypač aktualu vyresnio amžiaus žmonėms. Išlieka reikšmingas suaugusiųjų švietimas IKT srityje. Dar svarbiau šiuo požiūriu yra ne technologinis aprūpinimas, bet teigiamos nuostatos formavimas, kad žmogui būtina nuolat tobulėti, kelti kvalifikaciją, įgyti naujų įgūdžių bei gebėjimų. Šiame kontekste neretai stebimas fragmentiškas veikimas, pvz., trumpalaikių projektų ar kitos veiklos įgyvendinimas. Neabejotina, kad esminis siekis – IKT tikslingas panaudojimas ugdymo procese. Tyrimai ir praktinė patirtis leidžia teigti, kad mokiniai pripažįsta informacinių komunikacinių technologijų svarbą ugdymo procese. IKT padeda labiau įsigilinti į pamokos temą, pamoka tampa įdomesnė, kokybiškesnė, ugdomi mokinių dalykiniai gebėjimai, geriau išaiškinama mokojoji medžiaga, patys moksleiviai dažniau jaučiasi patiriantys sėkmę. Vadinasi, mokytojai gali ir turi išnaudoti mokinių poreikį dirbti kompiuteriu mokymosi tikslams, mokinių mokymosi motyvacijai kelti, kūrybiškumui ugdyti.

Lietuvoje vyrauja nuomonė, kad dalis problemų, susijusių su IKT, yra sąlygojama techninių išteklių, kompiuterinio raštingumo, metodikos ir metodologijos stygiaus, netinkamo požiūrio į technologijų taikymą apskritai. Kalbant apie mokytojus (jie yra svarbiausia ugdymo proceso grandis), reikia pabrėžti, kad svarbu formuoti supratimą, jog IKT nėra savitiksliis dalykas, t. y. reikia naudoti, nes taip daro kiti ir kitur, ar kad tai yra madinga. IKT pirmiausia yra didaktinė parama siekiant geresnių ugdymo rezultatų. Ne tik dabar, bet ir ateityje IKT turi būti patrauklios mokiniams, patogios naudoti mokytojams ir specialiai sukurtos mokymo(si) tikslais. Atrankos didaktiniu požiūriu problema aštrės, nes didės rinkos (gamintojų) spaudimas švietimo sistemai. Pelno siekimas bet koku būdu ir priemonėmis iki šiol nustelbia IKT panaudojimo švietimo sferoje tikslingumą. Taigi, ar išties IKT yra tiltas į ateitį ir aukštesnę ugdymo kokybę?

Literatūra

- Kershaw A. (2012). Michael Gove brands ICT curriculum 'a mess'. *The Independent*. Retrieved from, <http://www.independent.co.uk/news/education/education-news/michael-gove-brands-ict-curriculum-a-mess-6287885.html>.
- Lamanauskas V. (2008). Effective ICT Implementation as a Precondition for Developing General and Vocational Education. *Problems of Education in the 21st Century (Information and Communication Technology in Education: Opportunities and Challenges)*, 5, 5-8.

Summary

INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES: EDUCATION QUALITY ASPECT

Vincentas Lamanauskas

University of Siauliai, Lithuania

Information and communication technologies are changing so rapidly, that it is hardly possible to react properly to all changes. First of all, the speech is about technological changes. This inevitably touches education system as well. A certain technological “overloading” is felt in all levels of the system. It is especially felt in comprehensive education sector. On the one hand, a big demand remains for teachers’ qualification in ICT field, on the other hand, the pressure increases for the younger generation to possibly master technologies earlier. In Lithuania, as in the other Baltic region countries, a lot of attention is paid to ICT implementation at schools. For example, in Estonia, even primary class children are already learning programming; the state also devotes much attention to this, first of all, financially. One of priority fields in Lithuania, declared in education policy since 2000, has been information and communication technology application in education system.

A very important moment is that technology progress rapidity is and it is likely to be much more rapid than society’s technological (and computer as well) literacy level. It is obvious, that every country’s social – economical development and competitiveness strongly depend on information and communication technology level. However, the ability of a concrete person to use the possibilities provided by information and communication technologies, is another thing.

The opinion, that prevails in Lithuania is, that part of the problems related to ICT are determined by technical resources, computer literacy, lack of methodics and methodology, wrong attitude to the usage of technologies in general. Speaking about teachers (they are central part of education process), it is important to form an understanding, that ICT is not a thing in itself, i.e., it is necessary to use, because the others do this and do somewhere else and finally, that it is fashionable. ICT, first of all, is a didactic support seeking better education results.

Key words: computer literacy, education system, education policy, ICT.

Received 05 September 2013; accepted 28 October 2013

Vincentas Lamanuskas

Professor, Department of Education, Siauliai University, P. Visinskio Street 25,
LT-76351 Siauliai, Lithuania
E-mail: v.lamanuskas@ef.su.lt
Website: <http://www.lamanuskas.puslapiai.lt>